

Nd. 535. Frumvarp til laga [303. mál]

um breyting á lögum um meðferð einkamála í héraði, nr. 85 23. júní 1936, með síðari breytingum.

(Lagt fyrir Alþingi á 109. löggjafarþingi 1986–87.)

1. gr.

3. mgr. 29. gr. laganna orðast svo:

Sá sem settur er til að dæma ákveðið mál skal kveða upp dóm í þinghá þar sem hann á heimili eða hefur skrifstofu nema dómsuppkvaðning í því lögsagnarumdæmi, þar sem mál var flutt, valdi hvorki kostnaðarauka né drætti á dómsuppsögu.

2. gr.

32. gr. laganna breytist þannig:

a. 7. tölul. 1. mgr. orðast svo:

Hafi enn fremur þrjú ár samtals verið alþingismaður, skrifstofustjóri Alþingis eða deildarstjóri eða fulltrúi í skrifstofu þess, ráðuneytisstjóri, skrifstofustjóri, deildarstjóri eða

fulltrúi í stjórnarráðinu, fulltrúi héraðsdómara, lögreglustjóri eða fulltrúi hans, kennari í lögum við háskólann, gegnt málflutningsstörfum að staðaldri eða verið settur héraðsdómari eða gegnt opinberu starfi sem lögfræðiþróf þarf til. Leggja má saman starfstíma í hverri einstakri af starfsgreinum þessum. Undantekningu frá ákvæðum þessa töluliðar má gera um þann er sérstakan orðstír hefur getið sér fyrir ritstörf um lögfræðileg efni.

b. 2. mgr. orðast svo:

Settur héraðsdómari og dómari skv. 30. gr. skal fullnægja ákvæðum 1.–6. tölul. þessarar greinar. Þó má til bráðabirgða og ef sérstaklega stendur á setja yngri mann en 25 ára, þó ekki lengur en þrjá mánuði í senn.

3. gr.

33. gr. laganna orðast svo:

Dómsmálaráðherra getur löggilt héraðsdómurum fulltrúa er fara megi með hvers konar dómsathafnir undir eftirliti og á ábyrgð hlutaðeigandi dómara eða forstöðumanns dómaraembættis þar sem starfa fleiri en einn dómari.

Fulltrúi skal vera að minnsta kosti 21 árs að aldri og fullnægja skilyrðum 1. og 3.–6. tölul. 32. gr.

4. gr.

35. gr. laganna orðast svo:

Gerir dómari eða dómarafulltrúi sig sekan um vanrækslu í dómara starfi án þess þó að refsing liggja við að lögum eða framkoma hans eða athafnir í dómara starfi eða utan þess þykja að öðru leyti ósamrýmanlegar dómara starfinu skal veita honum áminningu.

Forseti Hæstaréttar veitir áminningu þegar í hlut á forstöðumaður dómaraembættis. Forstöðumaður dómaraembættis veitir áminningu þegar í hlut á annar héraðsdómari við það embætti eða dómarafulltrúi. Tilkynna skal dómsmálaráðherra um veitta áminningu.

Nú telur dómsmálaráðherra dómara hafa misst hin almennu dómarskilyrði eða hafa gert sig sekan um misferli í dómara starfi enda hafi áminning æðra dóms eða ráðherra eða skv. 2. mgr. ekki komið að haldi eða dómari hefur að álit ráðherra með öðrum hætti rýrt svo álit sitt siðferðislega að hann megi ekki lengur gegna dómaraembætti og vikur ráðherra honum þá frá embætti um stundarsakir en síðan skal höfða mál á hendur honum til embættissmissis svo fljótt sem verða má.

Ef svo verður ástátt um dómara er settur hefur verið til að gegna dómaraembætti um stundarsakir eða dómara skv. 30. gr. eða fulltrúa dómara sem í 3. mgr. segir getur dómsmálaráðherra þegar tekið af honum starfann án þess að bera þurfi málið undir dómstóla.

Rétt er hverjum þeim, er skv. 3. eða 4. mgr. hefur verið sviptur embætti eða starfa, að höfða mál með venjulegum hætti á hendur dómsmálaráðherra fyrir hönd ríkisvaldsins til úrlausnar um lögmæti þeirrar ráðstöfunar enda höfði hann málið innan sex mánaða frá því er hún var gerð.

Forseti getur þó veitt þeim dómara, sem orðinn er fullra 65 ára að aldri, lausn frá embætti enda njóti hann þá sömu eftirlauna sem hann hefði fengið ef hann hefði gegnt starfinu til 70 ára aldurs.

5. gr.

1. mgr. 39. gr. laganna orðast svo:

Dómþing skal heyja í heyranda hljóði nema aðilar óski eða dómari telji hentara vegna aðila, vitna eða almenningshagsmuna að heyja þing fyrir luktum dyrum og kveður dómari þá upp úrskurð um þessi atriði. Rétt er dómara að vísa almennungi eða einstökum mönnum út úr þingsal ef návist þeirra horfir til truflunar þingfriði eða maður kemur annars ósæmilega fram við dómara eða aðra.

6. gr.

41. gr. laganna orðast svo:

Þar sem einn maður situr í dómi skal jafnan vera einn þingvottur. Hann skal fullnægja almennum vitnaskilyrðum og auk þess má hann hvorki vera svo venslaður dómara né aðila sem segir í 1. tölul. 1. mgr. 125. gr. Það er borgaraskylda að vera þingvottur. Dómari ákveður þóknun handa þingvotti.

7. gr.

1. mgr. 43. gr. laganna orðast svo:

Skjöl öll, sem fram eru lögð í dómi, skulu vera í frumriti séu þau tiltæk. Þau skal merkja í áframhaldandi töluröð og votta á þau um framlagninguna. Skjölin eru eign dómstólsins en lána má þau aðilum enda telst sá aðili, sem leggur skjal aðeins fram í einu eintaki og án eftirrits, samþykkja það. Dómari skal, eftir að dómur hefur verið kveðinn upp í máli, fá aðila frumrit af framlögðu málskjali gegn því að staðfest eftirrit af skjalinu fylgi málskjölnum ef aðili þarf frumritsins til sönnunar rétti sínum annars staðar.

8. gr.

46. gr. laganna orðast svo:

Nú eiga fleiri en einn óskipt réttindi eða bera saman óskipta skyldu og eiga þeir þá óskipta sakaraðild. Eigi er þó skylt að vísa máli frá dómi enda þótt þeir taki ekki allir þátt í málhöfðun. Hins vegar ber að vísa máli frá dómi ef þeim er eigi öllum veittur kostur á að svara til sakar.

Ef þeir sækja ekki allir dómþing skulu þeir er það gera taldir hafa heimild til að skuldbinda hina. Nú eru yfirlýsingar slíkra aðila fyrir dómi ósamrýmanlegar og skal þá sú yfirlýsing, sem gagnaðila er hagkvæmari, lögð til grundvallar nema sýnt sé að hún sé röng eða að sá er hana setti fram hafi skort þekkingu á málsatviki. Ef þeir gera mismunandi kröfur skal ekki fara út fyrir þá kröfu er skemmst gengur. Nú skulu málsúrslit samkvæmt dómi velta á eiði eða drengskaparheiti samaðila, eins eða fleiri, og hafa þeir þá tapað máli að því leyti nema báðir þeir eða allir, sem eiðsheimildin nær til, vinni eið eða drengskaparheit.

9. gr.

1. mgr. 88. gr. laganna orðast svo:

Í stefnu skal greina svo glögg sem verða má:

- a. Nöfn aðila, stöðu og heimili eða dvalarstað.
- b. Nöfn fyrirsvarsmanna aðila, ef því er að skipta, stöðu og heimili eða dvalarstað.
- c. Dómkröfur stefnanda, svo sem fjárhæð kröfu í krónum, bætur fyrir tiltekin skaðaverk, án þess að fjárhæð sé tiltekin ef enn er óvíst um hana, vexti ef því er að skipta, ákvörðun á réttindum, lausn undan skyldu, refsingu fyrir tilgreind orð eða athafnir, ómerking ummæla, málskostnað o.s.frv.
- d. Málsástæður sem sækjandi byggir málssókn sína á, svo og önnur atvik sem þörf er að greina samhengis vegna. Lýsing þessi skal vera stuttur og gagnorð og svo skýr að ekki fari á milli mála hvert sakarefnið er.
- e. Lagarök.
- f. Gögn sem stefnandi hyggst hafa til sönnunar.
- g. Dómþing er mál verður þingfest, stað þess og stund, svo og stefnufrest.
- h. Áskorun til stefnda að koma fyrir dóm er málið verður þingfest, svara til sakar og leggja fram gögn.
- i. Viðvörðun um að útivistardómur geti gengið ef stefndi sækir ekki þing þegar málið skal þingfesta.

10. gr.

Á eftir 103. gr. laganna kemur ný grein, 103. gr. A, svo hljóðandi:
Dómari getur heimilað að fram fari sönnunarfærsla fyrir dómi þótt hún sé ekki vegna dómsmáls sem höfðað hefur verið.

11. gr.

1. mgr. 105. gr. laganna orðast svo:

Við þingfestingu skal sækjandi leggja fram stefnu með árituðu birtingarvottorði, nema engin stefna hafi verið birt, skriflega greinargerð sína ásamt aðilaskýrslu ef óskað er að leggja fram slíka skýrslu, svo og þau skjöl er málatilbúnað hans varða og hann byggir kröfur sínar annars á. Í greinargerð skal greint frá aðilum, málflutningsumboði sem veita má fleiri en einum löghæfum manni, kröfum, framlögðum sönnunargögnum og þeim gögnum sem enn er talið að þurfi að afla. Þar skal málsástæðum og lagarökum nánar lýst en í stefnu, svo og skal lýsa öðrum atvikum ef þess þarf með til að samhengi málsástæðna sé ljóst. Sé þess óskað að dómari taki munnlega skýrslur um atvik málsins skal þess getið og nefndir þeir sem skýrslur skulu gefa.

12. gr.

108. gr. laganna orðast svo:

Ef ekki verður af sátt, né heldur samþykkir verjandi kröfur sækjanda skv. 107. gr., þá skal dómari ganga úr skugga um það hvort nokkrir þeir gallar muni vera á málatilbúnaði eða hvort sakarefni muni vera svo vaxið að varða muni frávisun án kröfu. Jafnframt innir dómari verjanda eftir því ef honum finnst ástæða til hvort hann hafi nokkuð út á málatilbúnað að setja er varða kunni frávisun eftir kröfu hans. Ágreining um frávisunarkröfu sækja aðilar og verja munnlega þegar í stað nema dómari telji sérstaka ástæðu til að veita frest.

Ef mál skal sæta frávisun án kröfu kveður dómari þegar upp frávisunardóm. Ef frávisunarkrafa kemur fram kveður dómari upp úrskurð eða dóm um hana áður en tekið er til meðferðar máls að efni til framar en í 105. og 106. gr. segir nema krafan byggist á ástæðum er jafnframt varða efni máls og ekki þykja fram komnar nægar upplýsingar um málavöxtu að því leyti.

Nú telur dómari eftir dómtöku máls að einungis beri að vísa frá einni kröfu eða fleirum en þó ekki öllum og getur hann þá kveðið á um frávisun og efnisúrlausn í sama dómi. Sama gildir þegar aðilar eru fleiri en einn en frávisun varðar aðeins kröfur eins eða fleiri aðila en þó ekki allra.

Nú hrindir dómari frávisunarkröfu með úrskurði sínum og er hann þá ekki bundinn við þann úrskurð þegar lúka skal dómi í málinu ef nýjar upplýsingar hafa komið fram um þau atriði er úrskurðuð voru.

Ef æðri dómur fellir synjunarúrskurð um frávisunarkröfu úr gildi er málinu, eða þeim hluta þess er dómsorð æðra dóms varðar, þar með lokið fyrir héraðsdómi. Nú fellir æðri dómur frávisunardóm að öllu leyti eða einhverju úr gildi og skal héraðsdómari þá taka málið þegar upp af nýju samkvæmt ákvæðum æðri dóms í því ástandi sem það var í þegar hann tók það undir dóm, jafnskjótt sem aðili lætur honum úrlausn æðra dóms í té, enda tilkynni hann aðilum stað og stund til endurupptökunnar.

13. gr.

109. gr. laganna orðast svo:

Hafi verjandi mótmælt kröfum sækjanda að einhverju leyti eða öllu, sbr. 106. gr., og eigi verður sátt eða máli vísað frá dómi skal flytja málið munnlega.

Dómari getur ákveðið skriflegan málflutning:

- a. Ef hann telur hættu á að málið skýrist ekki nægilega með munnlegum málflutningi.
- b. Ef annar hvor aðila eða umboðsmenn þeirra óska skriflegs málflutnings og dómari telur þau tilmæli á rökum byggð.

14. gr.

110. gr. laganna orðast svo:

Jafnan skal dómari halda eitt dómþing í málinu eftir að stefndi hefur lagt fram greinargerð sína til að leita sátta og gefa aðilum kost á að koma að sýnilegum sönnunargögnum sem ekki hefur áður verið tilefni til að leggja fram. Dómari getur frestað máli ef hann telur það vænlegt til að sættir takist eða nauðsynlegt til öflunar frekari gagna. Ber báðum aðilum að nota sama frest jöfnum höndum til gagnaöflunar, eftir því sem við verður komið. Að jafnaði skal þó synja um frest enda þótt hans sé beiðst ágreiningslaust af aðilum nema nauðsyn beri til og líklegt sé til árangurs enda hafi aðili ekki haft nægilegan frest áður.

Að jafnaði skal dómari ekki ákveða þing til skýrslutöku og munnlegs flutnings fyrir en aðilar hafa lýst lokið öflun skjala og annarra sýnilegra sönnunargagna. Eftir það er aðilum að jafnaði óheimilt að leggja fram skjöl. Þó getur dómari heimilað framlagningu skjala eftir þann tíma ef það veldur ekki töfum á málinu eða ekki hefur áður verið unnt að afla þessara gagna eða skort hefur á leiðbeiningar frá dómara.

Málsástæður og mótmæli skulu koma fram jafnskjótt og tilefni verður til. Annars kostar má ekki taka slíkar yfirlýsingar til greina nema gagnaðili samþykki eða aðili virðist hafa þurft leiðbeiningar dómara en ekki fengið hana.

Nú varðar mál flókin fjárviðskipti og getur dómari þá lagt fyrir aðila að leggja fram útreikninga sem kröfur þeirra byggjast á enda komi ekki fram fullnægjandi útreikningar í greinargerðum aðila.

Rétt er að sýnileg sönnunargögn, önnur en skjöl, séu færð fram við aðalmeðferð máls og að vettvangsskoðun fari þá fram ef því er að skipta.

Nú telur dómari þörf á að aðili gefi skýrslu um atriði sem máli skipta varðandi öflun málgagna og getur hann þá heimilað aðilum að gefa munnlega skýrslu fyrir dóminum áður en öflun sýnilegra sönnunargagna er lýst lokið. Enn fremur er heimilt að taka skýrslu fyrir dómi áður en öflun sýnilegra sönnunargagna er lokið ef það þarf að gera í öðru lögsagnarumdæmi eða ef sá sem skýrslu skal gefa verður fjarverandi vegna lögmætra forfalla þegar þing verður háð til skýrslutöku.

Lögmæt forföll eru:

- a. Sjúkdómur aðila sjálfs, vitnis eða mats- og skoðunarmanna, heimamanna þeirra eða annarra er þeir þurfa að annast eða leita læknishjálpar.
- b. Veður, torfærur eða önnur óviðráðanleg atvik.
- c. Verulegur vinnumissir eða tjón á atvinnu eða öðrum hagsmunum.
- d. Þörf á ferðalagi um langan veg.
- e. Embættis- eða sýslunarstörf sem fyrir fram eru ákveðin og þola ekki bið.
- f. Áður ákveðið dómþing.

Dómari úrskurðar ef krafist er hvort forföll eru lögmæt.

15. gr.

111. gr. laganna orðast svo:

Þegar lokið er öflun gagna skv. 110. gr. ákveður dómari hvenær aðalmeðferð máls skuli háð en þá skulu að jafnaði fram fara í einni lotu skýrslutökur og munnlegur flutningur málsins. Dómari tilkynnir aðilum eða umboðsmönnum þeirra um þinghaldið með hæfilegum fyrirvara. Ákvörðun dómara um þetta verður ekki skotið til æðra dóms.

Ef aðilar óska eftir að leiða vitni skulu þeir sjá um boðun þeirra. Boðun geta þeir hagað svo að afhenda dómara tilkynningu til vitnis um að koma fyrir dóm. Í tilkynningu skal greina nafn og heimili vitnis, tilefni kvaðningar í aðalatriðum, nafn dómstóls og réttaráhrif þess ef

vitni mætir ekki. Dómari áritar tilkynninguna um það hvenær vitni skuli mæta og hvar. Aðili sér um birtingu tilkynningarinnar fyrir vitninu.

Ef vitni kemur ekki fyrir dóm þrátt fyrir kvaðningu sem birt hefur verið með sannanlegum hætti eða birtingu stefnu skv. 130. gr. og hefur ekki lögmæt forföll getur dómari, auk þess að beita viðurlögum skv. 131. gr., óskað aðstoðar lögreglu til að sækja vitnið.

16. gr.

112. gr. laganna orðast svo:

Aðalmeðferð hefst með því að dómari gefur sækjanda kost á að gera stuttlega grein fyrir málinu og að því búnu á verjandi færi á að gera stuttar athugasemdir við lýsingu sækjanda. Síðan eru teknar skýrslur af aðilum og vitnum.

Að loknum skýrslutökum fer fram munnlegur flutningur málsins. Sækjandi talar fyrst og verjandi síðan. Rétt er að talað sé tvisvar af hálfu hvors (hvers) aðila. Dómari getur leyft aðilum sjálfum að gera athugasemd eftir að umboðsmenn þeirra hafa lokið málflutningi. Dómari stýrir umræðum og gætir þess að ræðumaður haldi sig við efnið og að málflutningur verði sem gleggstur og sæmilegastur. Dómari getur svipt þann málfrelsi er eigi lagar sig eftir áminningum hans.

Nú er mál skriflega flutt og leggur sækjandi þá fyrst fram sókn en verjandi síðan vörn. Báðir eiga síðan kost á að leggja fram skrifleg andsvör. Dómara er heimilt að veita nauðsynlega fresti er málflutningur er skriflegur.

Að loknum málflutningi tekur dómari málið til dóms.

17. gr.

119. gr. laganna breytist þannig:

a. 4. tölul. 1. mgr. orðast svo:

Ef sækjandi krefst þess.

b. 5. tölul. 1. mgr. fellur niður.

18. gr.

1. mgr. 137. gr. laganna orðast svo:

Nú má matsgerð ekki fara fram skv. 136. gr. og kveður dómari þá tvo matsmenn til að framkvæma hana. Þegar deilt er um litla hagsmuni má þó dómkveðja einn matsmann.

19. gr.

Í stað „vottorð formanns niðurbjórðunarnefndar“ í 2. tölul. 1. mgr. 172. gr. komi: vottorð skattstjóra.

20. gr.

Við 175. gr. laganna bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Að kröfu aðila má dæma að málskostnaður úr hendi gagnaðila hans skuli frá 15. degi eftir dómsuppsögu og til greiðsludags bera þá vexti sem gjaldfallnar peningakröfur utan innlánsstofnana bera.

21. gr.

Við 177. gr. laganna bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Ef dómari telur sakir skv. 2. mgr. miklar getur hann dæmt aðila til að greiða gagnaðila álag á málskostnað.

22. gr.

190. gr. laganna orðast svo:

Úrskurði um einstök atriði máls, sem ráða þarf til lykta fram að dómtöku þess, skal kveða upp þegar í stað eða svo fljótt sem unnt er.

Úrskurðir skulu vera skriflegir og má skrá þá í þing- eða dómabók. Þar skal greina niðurstöðu í ályktunarorði án forsendna. Nú er úrskurður héraðsdómara kærður til Hæstaréttar og skulu þá forsendur og rökstuddar ástæður dómara fyrir úrlausninni fylgja skjölum málsins til Hæstaréttar.

Í fógeta-, skipta- og uppboðsmálum og þinglýsingarmálum skal þó láta forsendur fylgja ályktunarorði ef um er að ræða úrskurð sem felur í sér lokaákvörðun dómara um ágreinings-efnið.

Í aukamálum, sem tengd eru aðalmáli, svo og í sjálfstæðum vitna- og matsmálum, gilda ákvæði 1.–3. mgr. eftir því sem við á.

23. gr.

A-liður 1. mgr. 193. gr. laganna orðast svo:
Nöfn og heimili aðila.

24. gr.

221. gr. laganna orðast svo:

Um hjúskaparmál fer eftir lögum um stofnun og slit hjúskapar, nr. 60/1972.

Um mál til vefngingar faðernis skilgetinna barna fer eftir barnalögum, nr. 9/1981.

25. gr.

Á eftir 221. gr. laganna kemur nýr kafli, XX. kafli, Áskorunarmál, með 16 nýjum greinum (222.–237. gr.), svo hljóðandi:

a. (222. gr.)

Samkvæmt þessum kafla mega fara fjárkröfur samkvæmt víxlum, tékkum, skulda-
bréfum og öðrum einhliða óskilyrtum skuldaviðurkenningum, svo og mál til heimtu
peningaskulda sem stafa af lausafjárkaupum, sbr. lög um lausafjárkaup, nr. 39/1922, enda
hafi þá stefnandi staðið við skuldbindingar af sinni hálfu.

Enn fremur mega fara samkvæmt þessum kafla fjárkröfur þegar um er að ræða
endurgjald fyrir veru, viðurgering, flutning á mönnum eða munum, tryggingar, auglýsingar
og leigu lausafjár enda hafi stefnandi þá staðið við skuldbindingar af sinni hálfu og
endurgjaldið annaðhvort verið fastákveðið fyrir fram eða fjárhæð þess samþykkt skriflega
eftir á.

b. (223. gr.)

Stefna í málum þessum skal vera þannig úr garði gerð að stefndi megi örugglega sjá um
hvaða kröfur sé að tefla.

Í stefnu skal greina:

- a. Nöfn aðila, stöðu og heimili eða dvalarstað.
- b. Nöfn fyrirsvarsmanna aðila ef því er að skipta, stöðu þeirra og heimili eða starfsstofu.
- c. Dómkröfur.
- d. Málsástæður sem sækjandi byggir málssókn sína á og önnur atvik sem þörf er að greina
sambendis vegna, svo og lagarök.
- e. Gögn sem stefnandi hyggst hafa til sönnunar.
- f. Áskorun til stefnda að greiða stefnukröfurnar, sbr. 225. gr.
- g. Dómþing er mál verður þingfest, stað þess og stund, svo og stefnufrest.

Alþt. 1986. A. (109. löggjafarþing).

165

c. (224. gr.)

Aðili getur gefið út stefnu sjálfur eða snúið sér til héraðsdómara er gefur út stefnu að beiðni hans, sbr. 87. gr.

Stefnu skal rita á tvöfalda örku í stærðinni A4 og skal hún auðkennd í upphafi máls með orðinu áskorunarstefna.

Eitt eintak stefnunnar skal vera á löggiltum skjalapappír með spássíu eigi minni en 4 sm séð frá kili arkarinnar.

Stefna skal vera í fjórriti enda sé aðeins einum stefnt. Sé fleiri en einum stefnt skal bæta við einu eintaki fyrir hvern sem stefnt er til viðbótar.

d. (225. gr.)

Í stefnu skal vera áskorun til stefnda að greiða stefnanda stefnukröfurnar innan tveggja sólarhringa frá stefnubirtingu eða í síðasta lagi við þingfestingu málsins, ellegar mæta við þingfestingu og halda uppi lögvörnum þar eð annars megi búast við að stefnukröfurnar verði gerðar aðfararhæfar gagnvart honum.

e. (226. gr.)

Nú snýr stefnandi sér til dómara með beiðni um útgáfu áskorunarstefnu og skal hann þá leggja fyrir hann stefnu í nægilega mörgum eintökum skv. 224. gr. Auk þess skal stefnandi sýna dómara skjöl þau er hann byggir kröfur sínar á.

Er dómari hefur gengið úr skugga um að mál megi reka samkvæmt kafla þessum gefur hann út áskorunarstefnuna.

Dómari er óbundinn af þessu álitinu sínu er hann endanlega afgreiðir málið síðar.

f. (227. gr.)

Nú telur dómari að eigi séu efni til að mál sæti meðferð samkvæmt kafla þessum og skal hann þá synja um útgáfu áskorunarstefnu með rökstuddri bókun í þingbók sé þess krafist. Þessari ákvörðun dómara verður ekki skotið til Hæstaréttar.

g. (228. gr.)

Stefnufrestur í þeim málum, er fara samkvæmt þessum kafla, skal vera skemmstur þrjú sólarhringar. Að öðru leyti skal um stefnufrest og stefnubirtingu fara eftir VIII. kafla.

h. (229. gr.)

Við þingfestingu máls skal stefnandi leggja fram tvö frumrit stefnu, þar af annað með stefnubirtingarvottorði, og eitt afrit að auki, ásamt skjölum þeim er hann byggir dómkörfur sínar á. Hafi dómari gefið út áskorunarstefnu skulu bæði frumritin vera með áritun hans en ella með áritun stefnanda.

i. (230. gr.)

Nú heldur stefndi uppi lögvörnum í málinu og skal málið þá sæta hinni almennu eða sérstöku meðferð einkamála eftir því sem við á hverju sinni. Dómari getur þessa í þingbók.

Ef stefndi gefur til kynna að hann ætli að halda uppi lögvörnum skal hann leggja fram greinargerð. Eftir að stefndi hefur lagt fram greinargerð sína skal stefnandi leggja fram greinargerð af sinni hálfu.

j. (231. gr.)

Nú verður útvíst af hálfu stefnda án þess að haldið sé uppi vörnum og ritar dómari þá eða stimplar samkvæmt kröfu stefnanda á frumrit stefnunnar að dómkörfurnar, svo og upphæð málskostnaðar eftir ákvörðun dómara, séu aðfararhæfar frá dagsetningu áritunar enda sé málatilbúningi stefnanda í engu áfátt.

k. (232. gr.)

Nú telur dómari eftir að hann hefur tekið mál til endanlegrar meðferðar að það fullnægi eigi skilyrðum til að sæta meðferð samkvæmt þessum kafla og skal hann þá víkja málinu til þeirrar meðferðar, er málið á að sæta, með bókun í þingbók og geta þar ástæðna til vikningarinnar.

Nú telur dómari að eigi sé unnt að gera kröfur stefnanda aðfararhæfar óbreyttar þar sem sýkna beri að hluta eða í heild eða frávísa beri að hluta og skal hann þá, á þann hátt er segir í 1. mgr., víkja málinu til venjulegrar eða sérstakrar meðferðar einkamála, sbr. þó ákvæði 2. mgr. 234. gr.

Dómari skal tilkynna stefnanda ákvarðanir þessar. Óheimilt er að skjóta ákvörðun dómara samkvæmt þessari grein til Hæstaréttar.

l. (233. gr.)

Nú verður dómari þess var eftir að hann hefur tekið mál til endanlegrar afgreiðslu samkvæmt þessum kafla að því sé svo áfátt að efnisdómi megi eigi á það ljúka, hvorki samkvæmt almennri né sérstakri meðferð, eða stefnufrestur hefur verið of skammur, sbr. 228. gr., og skal hann þá vísa máli frá dómi með rökstuddri áritun á bæði frumrit stefnunnar.

m. (234. gr.)

Dómari skal byggja efnisúrlausn í málum samkvæmt þessum kafla á staðhæfingum stefnanda í stefnu um málsatvik enda fái þær staðhæfingar samrýmst málalíbúnaði hans og fari eigi í bága við þekktar staðreyndir.

Dómari getur í efnisúrlausn sinni breytt augljósum villum í stefnu til samræmis við skjöl þau er stefnandi byggir mál sitt á.

n. (235. gr.)

Áritun dómara á stefnu um frávísun eða aðfararhæfi hefur sama gildi og dómur í einkamálum. Áfrýjun á málum þessum frestar eigi aðför.

o. (236. gr.)

Eigi er heimilt að láta mál sæta meðferð samkvæmt þessum kafla ef birta þarf stefnu erlendis eða í opinberu blaði.

p. (237. gr.)

Að öðru leyti en nú hefur verið rakið skulu mál samkvæmt þessum kafla fara eftir gildandi reglum réttarfarslaga.

26. gr.

XX. kafli verður XXI. kafli laganna og 223. og 224. gr. verða 238. og 239. gr. laganna.

27. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1987 og skulu gilda um öll mál sem þingfest eru eftir þann tíma. Mál, sem þingfest eru fyrir þann tíma, skulu fara eftir eldri lögnum.

Jafnframt falla úr gildi lög um áskorunarmál, viðauki við lög nr. 85 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 97 14. júlí 1978.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp þetta er samið af réttarfarsnefnd. Er frumvarpið og meðfylgjandi greinargerð efnislega í samræmi við tillögur nefndarinnar.

Með lögum nr. 28/1981, sem samþykkt voru á Alþingi 16. maí 1981 og tóku gildi 1. janúar 1982, voru gerðar talsverðar breytingar á lögum nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði (hér eftir skammstafað eml.). Markmið með þessum breytingum var að gera málsmeðferð í einkamálum einfaldari og greiðari og afgreiðslu dómstóla skilvirkari. Nú þegar fengin er nokkur reynsla af hinum nýju lögum þótti réttarfarsnefnd rétt að taka til athugunar hvernig þau hefðu gefist í reynd. Af því tilefni ritaði nefndin öllum hæstaréttardómurum og héraðsdómurum í landinu, svo og stjórn Lögmannafélags Íslands, bréf og óskaði eftir umsögn þessara aðila um lögin, svo og um lög um áskorunarmál, nr. 97/1978. Jafnframt var óskað eftir ábendingum og breytingartillögum við lög þessi ef menn hefðu eitthvað fram að færa í þeim efnum. Af þeim umsögnum, sem borist hafa, má í skemmstu máli segja að menn eru almennt ánægðir með breytingarnar og telja að þær hafi verið til bóta. Allt að einu kom það fram að nokkur atriði þurfi, að fenginni reynslu, að endurskoða og breyta. Er frumvarp þetta samið með hliðsjón af þessum umsögnum og öðrum atriðum er nefndin taldi ástæðu til að endurskoða.

Réttarfarsnefnd taldi hyggilegt að fella lögin um áskorunarmál, nr. 97/1978, sem verið hafa sérstök lög, inn í heildarlagabálkinn um meðferð einkamála í héraði enda fjalla hvor tveggja lögin um einkamálaréttarfar. Hefur það verið gert í frumvarpi þessu með því að leggja til að ákvæði laganna um áskorunarmál verði tekin upp í einkamálalögin sem XX. kafli þeirra.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Samkvæmt 3. mgr. 29. gr. eml. skal setudómari kveða upp dóm í þinghá þar sem hann er búsettur nema dómsuppkvaðning í lögsagnarumdæmi, þar sem mál var flutt, valdi hvorki kostnaðarauka né drætti á dómsuppsögu. Samkvæmt þeirri breytingu, sem hér er ráðgerð, á setudómari ekki einasta að hafa heimild til að kveða upp dóm á heimili sínu heldur og á skrifstofu sinni enda þótt hún sé ekki í þeirri þinghá þar sem hann er búsettur. Er nokkuð um það að dómarar séu búsettir utan lögsagnarumdæma sinna og er breytingin til hagræðis fyrir þá.

Um 2. gr.

Hér er ráðgerð nokkur þrenging á 7. tölul. 32. gr. eml. að því er varðar þau störf er menn verða að hafa gegnt til þess að hljóta skipun í dómaraembætti. Felld eru niður starfsheiti borgardómara, borgarfégeta og sakadómara í Reykjavík þar eð þeim er ofaukið því að áður í setningunni er búið að víkja að héraðsdómurum en þessir dómarar eru að sjálfsögðu héraðsdómarar. Enn fremur hafa verið felld niður úr málsgreininni eftirtalin starfsheiti: bæjarstjóri, ritari forseta Íslands, bankastjóri, sendiherra eða fulltrúi sendiherra, svo og það að maður hafi gegnt opinberu starfi sem hagfræðipróf þarf til. Telur réttarfarsnefnd að þessi störf gefi ekki næga reynslu og þekkingu í dómarastörfum til þess að þau réttlæti skipun í dómarastarf.

Um 3. gr.

Í 2. gr. frumvarpsins er ráðgert að fella niður heimild í 2. mgr. 32. gr. eml. til að setja héraðsdómara sem ekki hefur lokið embættisprófi í lögum. Réttarfarsnefnd telur að lögfræðingastéttin sé nægilega fjölmenn þannig að óþarft ætti að vera að setja ólöglerða menn dómara. Grein þessi einfaldar mjög og styttrir 33. gr. og í samræmi við ráðgerðar breytingar á 32. gr. er felld niður heimild til þess að löggilda héraðsdómurum fulltrúa sem ekki hafa lokið embættisprófi í lögum.

Um 4. gr.

Í grein þessari er ráðgert að kveða skýrt á um það hvert vald forstöðumenn dómaraembætta hafa til þess að beita dómara og dómarafulltrúa aga og áminningu ef þeir gera sig seka um vanrækslu eða ótilhlýðilega framkomu í dómarastarfi eða utan þess, án þess þó að refsing liggji við að lögum. Breyting þessi er gerð til þess að taka af allan vafa um það hverjar heimildir forstöðumenn dómaraembætta hafa í þessu efni. Auk þess er forseta Hæstaréttar veitt heimild til að veita forstöðumanni dómaraembættis áminningu undir sama skilorði.

Grein þessi haggar ekki því að ráðherra hefur áfram vald til að áminna dómara og dómarafulltrúa þegar það á við skv. 7. gr. laga nr. 38/1954, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins.

Um 5. gr.

Breytingin, sem hér er ráðgerð á 39. gr. eml., er sú að hér er þeirri meginreglu slegið fastrí að dómþing skuli heyja í heyraanda hljóði hvar sem þau eru haldin en ekki aðeins í þinghúsum og öðrum húsum sem notuð eru til almenningsnota eins og nú segir í lögnum. Að sjálfsögðu helst áfram heimild til að heyja dómþing fyrir luktum dyrum þegar fullnægt er skilyrðum til slíks samkvæmt greininni, þ.e. ef aðili óskar þess eða dómari telur það hentugra vegna aðila, vitna eða almenningshagsmuna, og kveður dómari þá upp úrskurð um þetta atriði.

Þessi ráðgerða breyting er og í samræmi við 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu.

Um 6. gr.

Samkvæmt 41. gr. eml. eiga jafnan að vera tveir þingvottar þar sem einn maður situr í dómi. Nokkur misbrestur mun vera á því að þessu ákvæði um tvo þingvotta sé fullnægt og mun það ekki óalgengt við munnlegan málflutning að enginn þingvottur sé viðstaddur vegna þess að dómari veigri sér beinlínis við því að biðja önnur kafna ritara að sitja í þinghaldi meðan málflutningur fer fram. Nefndinni hefur þótt rétt að fækka þingvottum úr tveimur í einn og telur eigi að réttaröryggi sé skert með því.

Um 7. gr.

Eftir því sem ljósritun hefur færst í vöxt hefur það orðið æ algengara að skjöl séu lögð fram í dómi í ljósriti. En ljósrit eru mismunandi að gæðum og stundum eru þau svo óskýr að þau eru illlæsileg og þá sönnunargildi skjalanna eftir því. Af þessari ástæðu hefur réttarfarsnefnd talið rétt að breyta upphafi 43. gr. eml. sem fjallar um framlagningu skjala á þá lund að skjöl öll, sem fram eru lögð í dómi, skuli vera í frumriti séu þau tiltæk.

Um 8. gr.

Ákvæði 46. gr. eml. um samaðild hafa stundum valdið erfiðleikum og orsakað það að menn nái ekki rétti sínum ef allir samaðilar vilja ekki taka þátt í málsókn, sbr. t.d. dóm Hæstaréttar 1977, bls. 13, þar sem meiri hluti Hæstaréttar vísaði máli út af riftun á gjafagerningi frá Hæstarétti þar sem aðeins einn erfingi af þremur stóð að málsókninni. Af þessari ástæðu m.a. þykir réttarfarsnefnd rétt að breyta 46. gr. að því er varðar málshöfðun á þá lund að eigi sé skylt að vísa máli frá dómi enda þótt allir samaðilar taki ekki þátt í málshöfðun. Hins vegar ber að vísa máli frá dómi ef þeim er eigi öllum veittur kostur á að svara til sakar. Þetta ákvæði er því óbreytt í greininni. Hins vegar verður að telja það ósanngjarnt að einn eða fleiri sameigendur, sem ekki vilja taka þátt í málshöfðun, geti komið í veg fyrir málshöfðun annarra sameigenda sem vilja fara í mál.

Um 9. gr.

Í þessari grein er gert ráð fyrir smávægilegum breytingum á því hvað greina skuli í stefnu. Hér er gert ráð fyrir því að fella niður skyldu til þess að greina nafnúmer aðila í stefnu. Verður tæpast séð að þörf sé á að auðkenna aðila með nafnnúmeri hér í þessu fámenna landi og verður því að telja að í því sé fólgin óþarfa fyrirhöfn fyrir lögmennt að verða að leita nafnúmer manna uppi. Að öðru leyti er fremur um orðalagsbreytingar en efnisbreytingar að ræða á þessari grein en lögd er áhersla á að lýsing málavaxta í stefnu skuli vera stuttorð og gagnorð og svo skýr að ekki fari á milli mála hvert sakarefnið er. Gerir réttarfarnefnd ráð fyrir því að málsástæður og lagarök séu nokkru rækilegar rakin í greinargerðum máls, sbr. 11. gr. frumvarpsins.

Um 10. gr.

Samkvæmt núgildandi einkamálalögum er ekki bein heimild til þess að höfða sjálfstæð vitnamál, svo sem tíðkast annars staðar á Norðurlöndum og víðar. Nauðsynlegt er að setja heimild í lög til að reka sjálfstæð vitnamál án tengsla við þegar höfðað dómsmál. Slíkt getur annaðhvort komið í veg fyrir óþarft dómsmál þegar upplýsingar allar liggja fyrir eða þá hitt að upplýsingar leiði til þess að menn sjá að réttast muni að sættast án málssóknar. Leggur réttarfarnefnd til að þessi heimild um sönnunarfærslu fyrir dómi verði tekin upp í nýja grein í einkamálalögum.

Um 11. gr.

Grein þessi fjallar um framlagningu skjala við þingfestingu máls. Ekki er um að ræða neinar verulegar efnisbreytingar hér á en greinin hefur verið umorðuð og leitast við að gera hana skýrari og lögd áhersla á að í greinargerðum sé málsástæðum og lagarökum lýst nánar heldur en í stefnu, sbr. 9. gr. frumvarpsins. Leggur réttarfarnefnd áherslu á það að greinargerðir séu ekki aðeins upptalning á framlögðum skjölum svo sem stundum hefur viljað brenna við heldur séu þær ítarlegar að því er varðar málsástæður og lagarök en þó jafnframt gagnorðar.

Um 12. gr.

Aðalbreytingin, sem ráðgerð er á þessari grein, er sú að hér eftir verður heimilt að vísa einni eða fleiri kröfum frá dómi og jafnframt að kveða upp efnisúrlausn í sama dómi um aðra kröfubætti. Sama máli gegnir þegar aðilar eru fleiri en einn en frávísun varðar aðeins kröfur eins eða fleiri en þó ekki allra. Ástæðan fyrir þessari breytingartillögu er sú að Hæstiréttur hefur stundum ómerkt héraðsdóm sem frávísað hefur máli að hluta en dæmt það jafnframt að efni til að hluta. Hæstiréttur hefur þó ekki fylgt þessu sem alveg ófrávíkjanlegri reglu. Því ríkir nokkur óvissa í þessu efni sem réttarfarnefnd þykir rétt að eyða.

Þá er lagt til að eftirfarandi setning verði felld niður úr núgildandi 3. mgr. „Verður slíkum úrskurði ekki haggð í æðra dómi, nema vísa hefði átt máli frá héraðsdómi, þótt engin krafa hefði komið fram í þá átt.“ Þessi breyting eykur heimildir Hæstaréttar til þess að breyta úrskurðum varðandi frávísunarkröfur.

Um 13. gr.

109. gr. eml. er orðuð þannig að dómari skuli kveða á um það hverju sinni hvort mál skuli flytja skriflega eða munnlega. Þar sem munnlegur flutningur er nú aðalreglan þykir rétt að taka það berum orðum fram í grein þessari. Hefur það verið gert. Hins vegar heldur dómari að sjálfsögðu heimildinni til þess að ákveða skriflegan málflutning þegar fullnægt er skilyrðum greinarinnar þar um.

Um 14. gr.

Vegna þess að kveðið er á um munnlegan flutning í 109. gr. hefur þessi grein tekið nokkrum orðalagsbreytingum, svo og nokkrum öðrum breytingum er miða að því að auka möguleika á sáttum og stuðla að greiðari málsmeðferð. Hér er fremur um áhersluatriði að tefla heldur en beinar efnisbreytingar. Þó er í 1. mgr. nýmæli um að jafnan skuli halda eitt dómþing í máli eftir að stefndi hefur lagt fram greinargerð sína en áður en aðalmeðferð hefst. Þá er 4. mgr. greinarinnar nýmæli sem réttarfarsnefnd telur rétt að taka inn í þessa grein þar eð ýmis fjárviðskipti manna í meðal gerast nú æði flókin og nefndinni þótti heimild í niðurlagi 114. gr. eml. ekki fullnægjandi í þessu efni.

Um 15. gr.

Í þessari grein er fjallað um svokallaðan undirbúning aðalmeðferðar og boðun vitna. Aðalmeðferð máls kallast það þegar fram fer skýrslutaka og í framhaldi af henni munnlegur flutningur málsins. Þessi meðferð máls hefur stundum verið nefnd aðalflutningur, lögfræðinga í milli, en þar sem hér fer fram meira í flestum tilvikum heldur en málflytningur þá þótti réttara að kalla þessa málsmeðferð aðalmeðferð en eigi aðalflutning.

Það er nýmæli í 2. mgr. að aðili geti hagað boðun þannig að afhenda dómara tilkynningu til vitnis um að koma fyrir dóm. Miðar breyting þessi að því að tryggja betur að vitni mæti til skýrslugjafar á réttum stað og tíma.

Í 3. mgr. er það nýmæli að dómari geti, auk þess að beita viðurlögum skv. 131. gr. eml., óskað aðstoðar lögreglu við að sækja vitni sem ekki mætir án lögmætra forfalla.

Um 16. gr.

Í þessari grein er fjallað um hina svokölluðu aðalmeðferð máls. Það er nýmæli í 1. mgr. greinarinnar að dómari gefi sækjanda kost á að gera stuttlega grein fyrir málinu og að því búnu á verjandi færi á að gera stuttar athugasemdir við lýsingu sækjanda. Þetta fyrirkomulag á sér hliðstæðu erlendis og miðar að því að skýra aðalatriði máls í örstuttu máli áður en vitna- og aðilayfirheyrslur hefjast.

Að öðru leyti fjallar greinin um málflytning hvort heldur er munnlegan sem er aðalreglan eða skriflegan málflytning sem er undantekningin.

Um 17. gr.

Hinar ráðgerðu breytingar á þessari grein gefa sækjanda rýmri rétt til að fella mál niður en samkvæmt ákvæðum 119. gr. eml. Hins vegar breytir það engu um skyldu sækjanda til að greiða verjanda málskostnað, sbr. 1. mgr. 180. gr. eml. Það verður að telja að rökin fyrir hinni þröngu heimild til hafningar máls samkvæmt núgildandi ákvæðum séu ekki ljós úr því að skylt er að hefja mál ef útivist verður af hálfu sækjanda.

Um 18. gr.

Það er nýmæli í þessari grein að heimila að dómkveðja einn matsmann þegar um litla hagsmuni er að tefla. Nýmæli þetta er sett fram í sparnaðarskyni því að matskostnaður getur oft orðið býsna hár.

Um 19. gr.

Þar sem niðurfjöfnunarnefndir hafa nú verið lagðar niður er gerð breyting á 2. tölul. 172. gr. eml. í þá veru að í stað orðanna „vottorð formanns niðurfjöfnunarnefndar“ komi: vottorð skattstjóra.

Um 20. gr.

Hér er lagt til að tekin verði af tvímæli um að dæma megi vexti af málskostnaðarkröfu til greiðsludags, rétt eins og af hverri annarri peningakröfu. Dómur um þessa vexti á auðvitað best heima í því máli þar sem dæmt er um málskostnaðarkröfuna sjálfa.

Með málskostnaðardómi er verið að ákveða að annar aðili málsins skuli úr hendi hins fá uppi borinn þann kostnað sem hann hefur haft af málarekstrinum að nokkru eða öllu leyti. Er þar í mörgum tilfellum um að ræða kostnað sem aðili hefur þegar greitt eða á að hafa greitt, jafnvel löngu fyrir dómtökuna, svo sem réttargjöld, matskostnað, birtingar, innborganir á þóknun lögmanns o.fl. Sýnist eðlilegt að dómari meti þegar hann dæmir um málskostnaðarfjárhæð hvert verðryrnunartjón aðilans sé frá því er hann lagði féð út og til dómsuppsögudagsins og taki tillit til þess.

Eftir að málið hefur verið dómtekið er ávallt ljóst að allur kostnaður aðilans af málinu er til fallinn. Greiði hann þá ekki það af kostnaðinum sem hann kann að eiga ógreitt þarf hann sjálfur að svara vöxtum af kostnaðinum ef hann er um þá krafinn. Er augljóst réttmæti þess að hann fái að krefja gagnaðila sinn um vexti af kostnaðinum og má þá í sjálfu sér einu gilda hvort aðilinn sjálfur hefur þurft að svara slíkum vöxtum í reynd eða ekki. Rétt þykir þó svo að örugglega verði ekki á rétt dómfellda hallað að upphafstími vaxtanna verði ekki ákveðinn fyrir en á 15. degi eftir dómsuppsögu.

Um 21. gr.

Viðbótin við þessa grein heimilar dómara að láta þann aðila sæta refsímálskostnaði er misnotar freklega réttarfarsreglur til þess að setja fram rangar kröfur í því skyni að tefja framgang réttlætisins. Dómari metur það hverju sinni hvort rétt sé að nota heimild þessa.

Um 22. gr.

Hinar fyrirhuguðu breytingar á 190. gr. eml. eru tvíþættar. Annars vegar er það breytingin á 2. mgr. Tilgangurinn með henni er sá að létta þeirri byrði af Hæstarétti að þurfa að semja frá grunni forsendur í úrskurðum sem hann fær til meðferðar eftir kærnu skv. 2. mgr. enda er eðlilegt að Hæstiréttur sjái skýrlega á hvaða forsendum héraðsdómari byggir ákvörðun sína. Hafa ber í huga að þrátt fyrir þessa breytingu yrðu flestir úrskurðir héraðsdómara skv. 2. mgr. áfram án forsendna þar sem einungis litlum hluta af þessum úrskurðum er skotið til Hæstaréttar.

Hin fyrirhugaða breytingin lýtur að 3. mgr. og býður að úrskurðir í fógeta-, skipta- og uppboðsmálum og þinglýsingarmálum, sem fela í sér lokaákvörðun dómara um ágreiningsefnið, skuli byggðir á forsendum. Samkvæmt núgildandi ákvæði skulu forsendur því aðeins fylgja úrskurði, „ef aðili krefst þess og dómari telur ástæðu til“. Þar sem hér er um lokaákvörðun dómara um ágreiningsefnið að ræða þykir rétt að lögbjóða ótvíræða skyldu til að láta forsendur fylgja þessum úrskurðum. Slíkt eykur réttaröryggið og dregur úr réttaróvissu er leitt getur til tilefnislausrar áfrýjunar.

Um 23. gr.

Eina breytingin á 193. gr. eml. er að felld er niður skyldan til að geta nafnnúmers aðila í dómi. Þetta er gert í samræmi við reglurnar um samningu á stefnu, sbr. 9. gr. frumvarpsins.

Um 24. gr.

221. gr. eml. er óbreytt að öðru leyti en því að í 2. mgr. er vitnað til barnalaga, nr. 9/1981, í stað laga nr. 57/1921, um afstöðu foreldra til skilgetinna barna, sem numin voru úr gildi með fyrrgreindum lögum, sbr. 58. gr. þeirra.

Um 25. gr.

Í XX. kafla hafa verið tekin ákvæði laga um áskorunarmál, nr. 97 14. júlí 1978. 1. gr. laganna verður 222. gr., 2. gr. verður 223. gr. o.s.frv.

Með 2. mgr. nýrrar 222. gr. (a-lið) er talsvert rýmkuð heimildin til þess að sækja mál samkvæmt ákvæðum laganna um áskorunarmál. Er þetta gert í þeim tilgangi að stuðla að greiðari málsmeðferð. Þetta dregur þó ekki úr réttaröryggi því að ávallt skal víkja máli til almennrar meðferðar ef fram koma lögvarnir.

Orðalagi nýrrar 223. gr. (b-lið) hefur lítilla verið breytt til samræmis við 9. gr. frumvarpsins.

Að öðru leyti eru einu efnisbreytingarnar, sem gerðar hafa verið á lögunum um áskorunarmál, eftirfarandi:

Við nýja 230. gr. (i-lið) hefur verið bætt ákvæðum um framlagningu greinargerða af hálfu aðila þegar haldið er uppi lögvörnum í málum þessum. Sé ekki haldið uppi lögvörnum leggur sækjandi ekki fram greinargerð.

Í nýrri 231. gr. (j-lið) hefur verið felldur niður sjö sólarhringa aðfararfresturinn enda eru vandséð rökin fyrir honum þar sem áfrýjun frestar ekki aðför, sbr. 235. gr.

Þá ber og að geta þess að 16. gr. núgildandi laga um áskorunarmál hefur verið felld niður þar sem hún er nú óþörf eftir að sáttanefndir voru lagðar niður með lögum nr. 28/1981.

Um 26. og 27. gr.

Greinarnar þarfnast ekki skýringa.